

De wereld wordt steeds kleiner en dat heeft ook gevolgen voor (kandidaat-)notarissen. Huizen in en erfenissen uit het buitenland zijn al lang geen uitzondering meer. In deze serie belichten experts de notariële kant van een land waar het Nederlandse notariaat regelmatig mee te maken heeft. Deze keer is dat Marokko.

‘Als je in Marokko trouwt, blijft alles gescheiden’

TEKST Martijn Rip | BEELD Truus van Gog

Het Marokkaanse notariaat vertoont veel gelijkenissen met het Franse notariaat. Dat is niet zo verwonderlijk, want ten tijde van de invoering van de wet die het notariaat regelt – in de jaren twintig van de vorige eeuw – was Marokko nog een kolonie van Frankrijk. De onafhankelijkheid volgde pas na de Tweede Wereldoorlog, in 1956. Maar behalve overeenkomsten met het Franse notariaat zijn er ook verschillen. De Marokkaanse wetgeving is gebaseerd op de islam en dat heeft ook zijn invloed op het notariaat. Zo is er de *adoul*, een geestelijk ambtenaar. ‘Deze maakt de huwelijksakte op, met de hand geschreven, die vervolgens door de rechter wordt bekrachtigd’, licht Rafique Jabri toe. De Hilversumse notaris met Marokkaanse roots legt verder uit dat zowel de *adoul* als de notaris bepaalde bevoegdheden heeft bij de afwikkeling van een nalatenschap. Daarnaast mag een *adoul* ook andere documenten opstellen, bijvoorbeeld voor echtscheidingen, die uiteindelijk door een rechter bekrachtigd moeten worden.

‘Tweede en derde generatie Marokkanen in Nederland zijn meer met een testament bezig dan eerste’

MAROKKAANS RECHT

Jabri wikkelt vele nalatenschappen af. Daarbij moet hij vaker over de grens op zoek naar erfgenamen. Nieuw-Zeeland, Australië, Canada, Amerika, maar soms ook in Marokko. ‘Bijvoorbeeld van Marokkanen die hier zijn overleden, maar nog erfgenamen in Marokko hebben. De verklaringen van aanvaarding stellen we dan in het Frans op, zodat die in Marokko getekend en gelegaliseerd kunnen worden.’ Als iemand nog vermogen in Marokko heeft, moet eerst worden vastgesteld welk recht van toepassing is. Dat is eigenlijk altijd het Marokkaanse recht, althans ten aanzien van dat Marokkaanse vermogen. ‘De erfenis wordt vervolgens conform dat recht verdeeld. Erfgenamen die de zaak in Marokko willen afwikkelen, hebben daar wel stukken voor nodig die door de Nederlandse notaris zijn gelegaliseerd. Denk daarbij aan een internationaal uittreksel uit de basisregistratie personen, zodat ze weten hoe de familie van de overledene eruitziet. De Nederlandse verklaring van erfrecht wordt in Marokko bijna niet gebruikt voor de afwikkeling aldaar.’

EERSTE GENERATIE

De meeste Marokkanen die lang in Nederland wonen en komen te overlijden, hebben geen testament, stelt Jabri vast. ‘Dat betekent dat het Nederlandse recht van toepassing is. Bij de eerste generatie zit het niet in de natuur om een testament op te stellen. Het is voor hen niet gebruikelijk. Zij gaan ervan uit dat de wet de nalatenschap wel regelt. Maar er zijn genoeg redenen om wel een testament te maken. Het gaat meestal om internationale boedels. Als er geen echtgenoot of kinderen in het spel zijn, maar wel bijvoorbeeld halfbroers of -zussen, is het dramatisch om een nalatenschap uit te zoeken. Vaak is de familieboom niet compleet.’ Jabri merkt dat de tweede en derde generatie meer met een testament bezig zijn dan de eerste generatie Marokkanen in Nederland. ‘Ook het levenstestament krijgt van hen meer aandacht. Ze zien daar, net als andere cliënten, snel de toegevoegde waarde van in.’

Een testament volgens het Marokkaanse recht zit anders in elkaar. ‘Voor een deel kun je niet afwijken van de algemene islamitische regels. Dat betekent dat je slechts over een deel van de nalatenschap kunt beschikken. Het komt erop neer dat je voor een derde van je nalatenschap zelf kunt bepalen wat ermee gebeurt. Twee derde wordt conform de wet verdeeld en is afhankelijk van de gezins- of familiesamenstelling. Dit wordt allemaal door de Marokkaanse notaris afgewikkeld. Een Nederlandse erfgenaam moet daar echter naartoe om zaken te regelen, tenzij een volmacht wordt verleend aan iemand in Marokko. De Nederlandse notaris kan daar weinig voor betekenen.’

TIJD- EN GELDVERSPILLING

Een woning kopen in Marokko gaat anders dan in Nederland. ‘Voor mijn afstudeerscriptie heb ik destijds, een jaar of twaalf geleden, het Marokkaanse met het Amsterdamse systeem vergeleken. In Marokko maakt de notaris de koopakte op en heeft de makelaar een heel andere functie. Die voert vooral onderhandelingen. Vaak wordt er alleen een leveringsakte, een *compromis de vente*, opgemaakt door de notaris. Daarmee gaat de eigendom gelijk over. Een koopakte, een *promesse de vente*, wordt als tijd- en geldverspilling gezien. Met één akte kan het ook gelijk goed worden gedaan. In mijn scriptie heb ik destijds geconcludeerd dat, rekening houdend met de kwaliteit, rechtszekerheid en consumentbescherming, het in ieder geval wenselijk is dat een notaris in de obligatoire fase betrokken wordt bij de koop van onroerend goed door hem het koopcontract op te laten maken: oftewel het Amsterdamse en dus ook het Marokkaanse systeem.’

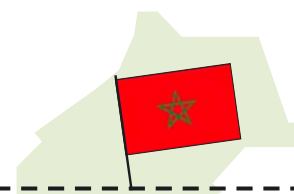
VERTALEN

‘Laatst stond ik een in Marokko beursgenoteerd bedrijf bij op het gebied van ondernemingsrecht. Het Marokkaanse moederbedrijf heeft onlangs een Nederlandse bv overgenomen, waarvoor ik diverse akten heb opgemaakt. Ik heb de volmachten en concepten van de

akten in het Frans moeten vertalen, zodat die in Marokko konden worden getekend en gelegaliseerd. Van de directeur van dat bedrijf kreeg ik de positieve opmerking dat, in vergelijking met andere landen waar het bedrijf zaken doet, het Nederlandse ondernemingsrechtstelsel en de rol van de notaris als zeer overzichtelijk en praktisch wordt ervaren.’

HUWELIJK

Iets wat vaak voorkomt, is dat Marokkanen naar Jabri komen met de vraag welk recht van toepassing is op hun huwelijk. ‘Ze zijn in Marokko getrouwd en hier komen wonen. Als je in Marokko trouwt, blijft alles gescheiden. Per definitie koude uitsluiting, tenzij je een verklaring in je huwelijksakte opneemt dat alles wat je opbouwt ten tijde van het huwelijk gezamenlijk wordt.’ Voor stellen die hier net komen wonen, is het van belang om te weten welke huwelijksvermogensrecht van toepassing is. Meestal hebben de personen in kwestie een gezamenlijke (Marokkaanse) nationaliteit, maar is de eerste huwelijksdomicilie gelegen in Nederland. ‘Als ze al zoveel jaar hier wonen en voornemens zijn dat ook te blijven doen, dan adviseer ik ze uitdrukkelijk te kiezen voor het Nederlandse recht. Dat heeft vooral een praktische reden. Als ze hier blijven wonen en voor het Marokkaanse recht zouden kiezen, dan zou de Nederlandse rechter bij een eventuele echtscheiding de boel naar Marokkaans recht moeten verdelen. Dat is geen wenselijke situatie. Dus stel ik voor hen huwelijkse voorwaarden op, waarbij in de preambule van die akte tevens kort wordt stilgestaan bij het Marokkaans huwelijksvermogensrecht.’ ■

MAROKKO

Inwoners: 35,7 miljoen

Oppervlakte: 446.550 km²

Aantal notarissen: 1619

Notarissen per 100.000 inwoners: 4,5

Opleiding: een studie Marokkaans recht of een erkende gelijkwaardige studie. Daarna volgt een toelatingsexamen. Na een succesvol examen volgt een opleiding van een jaar aan het notarieel beroepsopleidingsinstituut. Daarna moeten kandidaten een stage van drie jaar voltooien. Na wederom een examen mogen ze notaris worden.